

**ANDORRA
ANYS**

60

**ELS CANVIS,
DEL
BLANC I NEGRE
AL COLOR**

FOTOGRAFIES DE FRANCESC PANTEBRE

ÍNDEX

FOTOGRÀFIC

ANDORRA ANYS 60, ELS CANVIS, DEL BLANC I NEGRE AL COLOR

FOTOGRAFIES DE FRANCESC PANTEBRE

Avui us presentem un nou pdf amb fotografies històriques d'Andorra realitzades per Francesc Pantebre Arqués (1906-1999), imatges documentals de l'Andorra dels principis dels anys 60. Fotografies que ens documenten, el principi del gran canvi (arquitectònic i urbanístic) de l'Andorra que passava d'una societat agrícola a un país de serveis. Aquest canvi també ens queda palès en les mateixes imatges, el clic fotogràfic passa del nostàlgic blanc i negre a la diapositiva color. Per primer cop fem una mostra de fotografies exclusivament en color.

Color "vintage", paraula de moda, que dona un toc de modernitat a les fotografies que el pas del temps les ha deixat impregnades d'un to propi i característic de les pel·lícules en color dels anys 60 i 70 del segle XX. Els anys deixen la seva petjada.

Moltes d'aquestes imatges, realitzades amb una càmera de plaques Linhof 9x12 cm, les va utilitzar l'autor per realitzar la seva pròpia producció de postals.

Francesc Pantebre, home metòdic, ens ha deixat marcat a pràcticament tots els seus negatius el dia, l'hora, el lloc i l'exposició realitzada de l'escena captada.

El fons fotogràfic Francesc Pantebre Arqués (FFP)

Francesc Pantebre va nèixer a Roda de Ter l'any 1906 i morir a Escaldes-Engordany l'any 1999. Fill i net d'andorrans establerts a Catalunya, Francesc Pantebre era baster d'ofici i un gran apassionat de la cultura popular catalana i de l'excursionisme. L'any 1933 inicia el seu arxiu fotogràfic. Home polifacètic i emprenedor. L'any 1945 comença la construcció de la seva casa, ha on hi regenta diferents negocis.

El fons fotogràfic ingressa a l'Arxiu Nacional el 19 de juliol de l'any 2000, aquest important fons està format per 2.305 negatius de diferents formats i en diferents suports que van del vidre fins l'acetat plàstic de les diapositives en color.

Les seves dades extremes són de l'any 1933 al 1969. Actualment tot el fons Pantebre està descrit i inventariat.

Durant el setembre i l'octubre de l'any 2000 s'organitza una exposició a la sala d'exposicions del M.I Govern d'Andorra, sota el títol "Crònica d'una època" Andorra 1936-1969 on és fa un ampli recull de la seva obra més destacada i alhora s'edita un catàleg que recull bona part de les imatges de l'exposició. És la darrera vegada que l'obra del Francesc Pantebre va ser exposada públicament. Avui presentem la seva visió més colorista d'una Andorra canviant.

CONTEXT

A la dècada dels anys 60 es consolida el model de país basat en el turisme de masses i s'esbossen les línies del desplegament econòmic, social i d'identitat que impulsaran Andorra. Andorra ofereix bons atractius: un comerç obert als productes i els compradors d'arreu i unes muntanyes magnífiques per a un turisme que s'anava fent cada cop més popular.

Fins llavors aquesta transformació s'havia fet des de la iniciativa privada, sense gaire planificació ni previsió de l'Administració. A partir d'aquest moment les coses canviaran i serà l'Administració la promotora i la impulsora dels canvis. Els pressupostos s'incrementen de forma progressiva i al llarg dels anys 60 el pressupost es multiplicarà per quinze aspecte que, juntament amb la reorganització de l'aparell administratiu i el sanejament del pressupost, permeten portar a terme un programa ambiciós d'obres públiques.

L'any 1961 s'estableixen els principis per a l'execució del pressupost i es parla de crear bases segures que facin d'Andorra un centre turístic destacat i d'aprofitar la prosperitat que d'una altra manera "pot ser fugissera i trencadissa" (síndic Julià Reig, discurs del Dia de Meritxell).

El 1963 el Consell General es declara obertament favorable a una economia orientada al sector turístic i considera que Andorra assolirà una economia sòlida en

el moment que els esports i el turisme d'hivern arribin al màxim desenvolupament. Aquest desenvolupament exigeix la creació d'un departament de Turisme, el 1960.

Així assistim a un ambiciós programa polític que pretén consolidar el futur turístic i fer front a un seguit d'infraestructures necessàries per al desenvolupament social i econòmic. Són els anys dels plans de desenvolupament i modernització agrícola: el de Vellàs, el 1961, per a Ordino, i el de Messines, per a tot el país, el 1967.

Si el turisme és el fenomen més important de la dècada, l'arribada de treballadors és un factor clau per entendre la dinàmica de la societat andorrana i les respostes polítiques als fets socials que se'n deriven. Andorra es consolida com a terra d'immigració, de 6.189 habitants el 1955 a 13.623, el 1965.

L'augment de població infantil promou l'ampliació de les infraestructures escolars i de la construcció de centres escolars en cada parròquia (1962), del Col·legi Sant Ermengol (1965) i de les millores per a un liceu francès (1967). Es milloren i creen nous serveis públics com l'Hospital Nostra Senyora de Meritxell, la construcció de la caserna de Bombers, la nova central automàtica de telèfons (1967), un forn incinerador d'escombraries i el primer centre repetidor, situat al pic de Carroi (1965), per assegurar les emissions de televisió.

CONTEXT

L'expansió econòmica d'aquests anys s'acompanya de l'arribada massiva d'immigrants per treballar en el sector dels serveis i de la construcció. Andorra esdevindrà pol d'atracció de la migració espanyola, que constituirà un factor clau del creixement demogràfic i obligarà a desenvolupar un marc regulador (residència i treball) i a modificar les lleis que atorguen la ciutadania andorrana.

La introducció de millores laborals culmina amb la creació d'un sistema de Seguretat Social d'afiliació obligatòria per a tots els assalariats que entra en funcionament el 1968.

L'activitat comercial i les taxes al consum incrementen els valors en el decurs d'aquests anys de forma continuada i com a conseqüència d'aquest augment els ingressos de l'Administració creixen en concepte de taxes a l'entrada de mercaderies i carburants.

Són els anys de la regularització de l'obertura de comerç i d'indústria amb una fiscalitat per a les importacions de mercaderies: introducció de nous productes taxables. Les activitats comercials inscrites entre 1960 i 1965 representen el 55,5% del total registrat fins aleshores.

El conreu de tabac s'imposa i l'Administració defensa i potencia la indústria nacional del tabac.

La circulació de vehicles es multiplica per quatre en deu anys i s'incrementa l'afluència de vehicles estrangers, fet

que obligarà a ampliar la xarxa viària i a presentar nous projectes de comunicació com el túnel d'Envalira. L'increment dels intercanvis amb Espanya i la gran afluència de turistes promouran reformes a la frontera hispanoandorrana.

L'esquí es consolida i el 1963 és declarat prioritat nacional, el 1965 el Consell General declara l'esquí com a esport nacional i l'Esquí Club Envalira, després Esquí Club d'Andorra, s'adhereix a la FIS. L'estació d'esquí de Soldeu s'inaugura el 1964. L'any 1967 el Comú d'Encamp crea Saetde, societat mixta que té per objecte realitzar un pla d'equipament esportiu i turístic elaborat per Marcel Delsol, i l'estació d'Arinsal està en procés d'equipament (1967-1968).

Paral·lelament el Sindicat d'Iniciativa, reactivat el 1951, prendrà el relleu institucional, esportiu, turístic i econòmic i fins tot polític, per promoure Andorra a l'estranger: el 1965, s'inaugura la Casa d'Andorra a París. La Unió Hotelera treballa per fomentar i millorar el desenvolupament de la indústria hotelera.

Aquesta dècada atreu per primera vegada el Tour de France (1964) i la Vuelta ciclista a Espanya (1965). En el terreny del motor, l'Automòbil Club organitza, el 1965, la prova Costa de la Massana, que forma part del programa del Ral·li de Barcelona-Andorra i que es repeteix l'any següent.

CONTEXT

A mesura que l'activitat econòmica i el nivell de vida creixien, que les perspectives de futur milloraven i que els canvis del país es consolidaven, les aspiracions dels andorrans es van anar centrant en la voluntat d'assolir una acció de govern autònoma i independent.

Són anys d'un cert ressorgiment identitari: es crea la Formació Andorrana i la preocupació per la llengua oficial, fa que el 1962 s'estableixin classes de català per a adults. El 1963 es publica el llibre de text *Andorra, el meu país* amb l'objectiu de fer bons andorrans i d'ensenyar la llengua i les institucions del país.

Són també els anys de frenesí d'associacions culturals i de clubs esportius: el Cine Club Andorrà, el Club Pirinenc, la Federació Andorrana d'Escacs, la Unió Pro Turisme d'Escaldes, el Rugby Club d'Andorra o el Grup de Ressorgiment Andorrà (1961), que establia les bases d'un pla de desenvolupament econòmic per a Andorra.

A finals d'aquesta dècada, es van produir petits avenços i reformes per ampliar la participació democràtica de la societat andorrana, l'atorgament dels drets polítics a la dona (1970) i per canviar les relacions amb els coprínceps. La visita de De Gaulle, el 1967, el primer copríncep francès contemporani que es desplaçava al país, va donar una empenta sense precedents a les relacions entre Andorra i França.

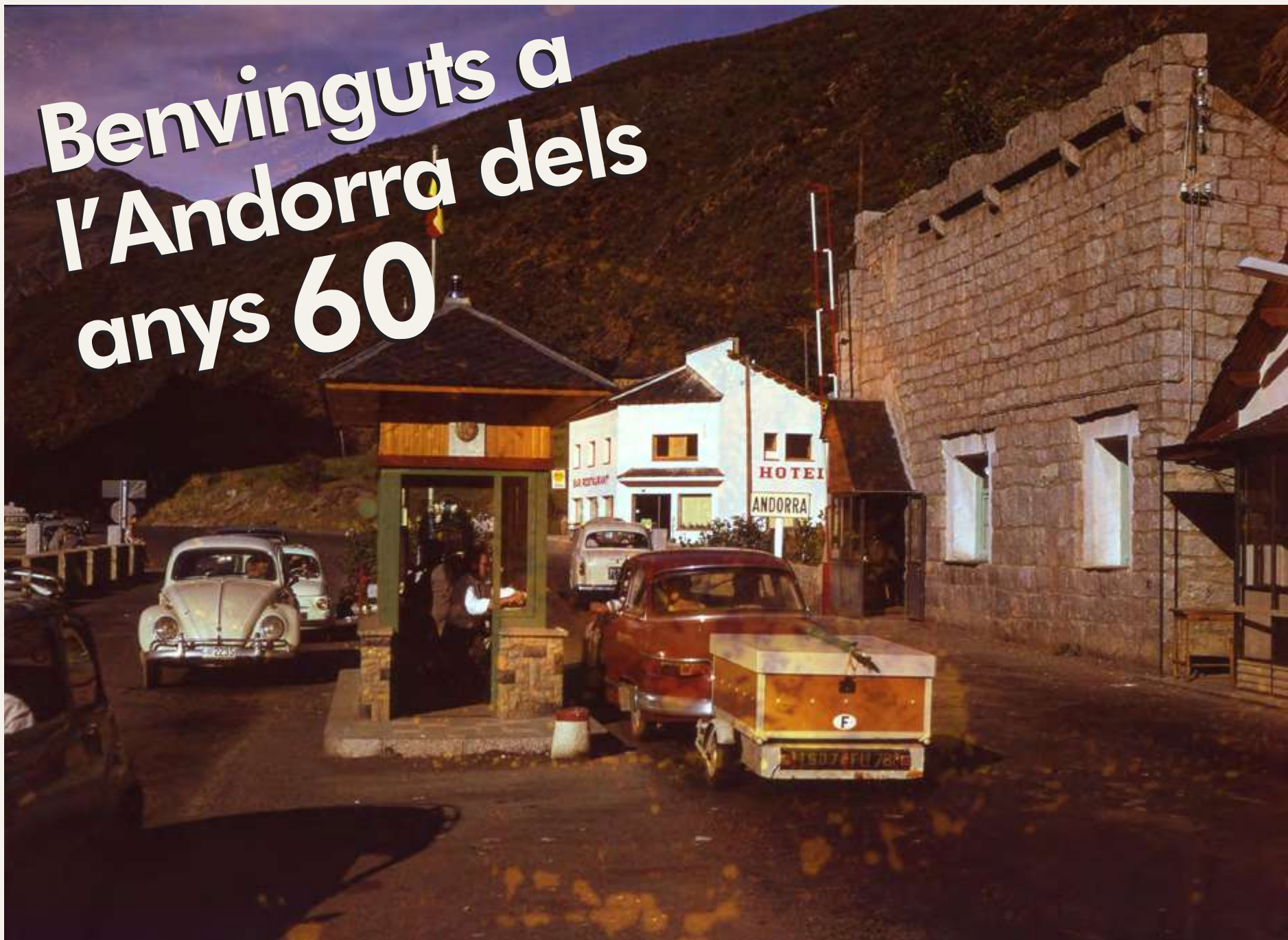
Andorra, en poc menys de dos dècades, va passar de ser una terra inhòspita i font d'emigració on l'economia de subsistència marcava el cicle de la vida, a un país que gaudia d'un nivell de vida superior al dels estats veïns i que caminava amb fermesa cap al futur.

Bibliografia

Comas, D. (2002). *Andorra, una economia de frontera*. Pagès editors.

Lluelles, M. J. (2004). "L'expansió econòmica dels anys seixanta". A: *El segle XX. La modernització d'Andorra* (D. A.; M. J. Lluelles –ed.–). Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra, Pagès editors, p.195-236.

**Benvinguts a
l'Andorra dels
anys 60**

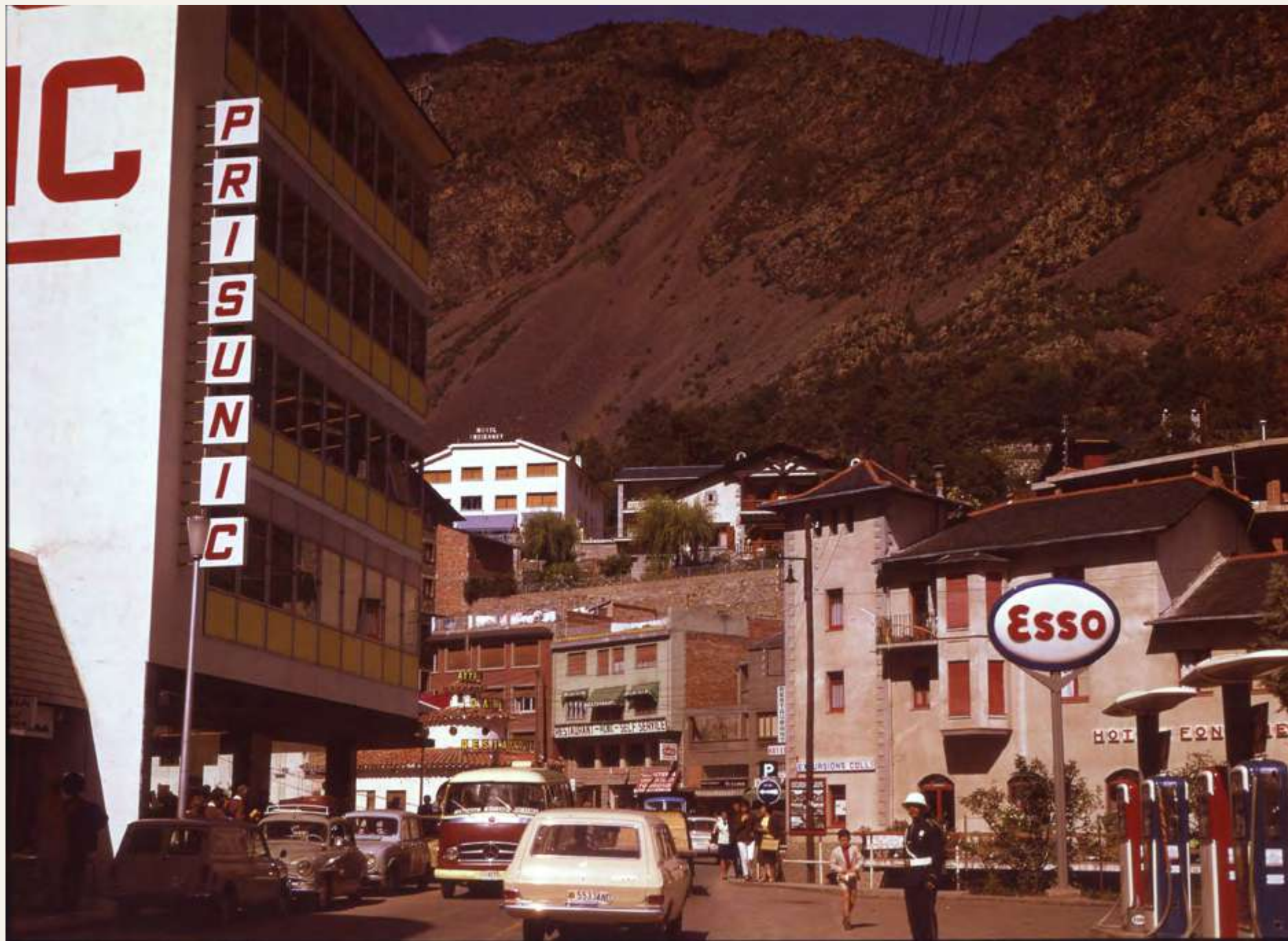

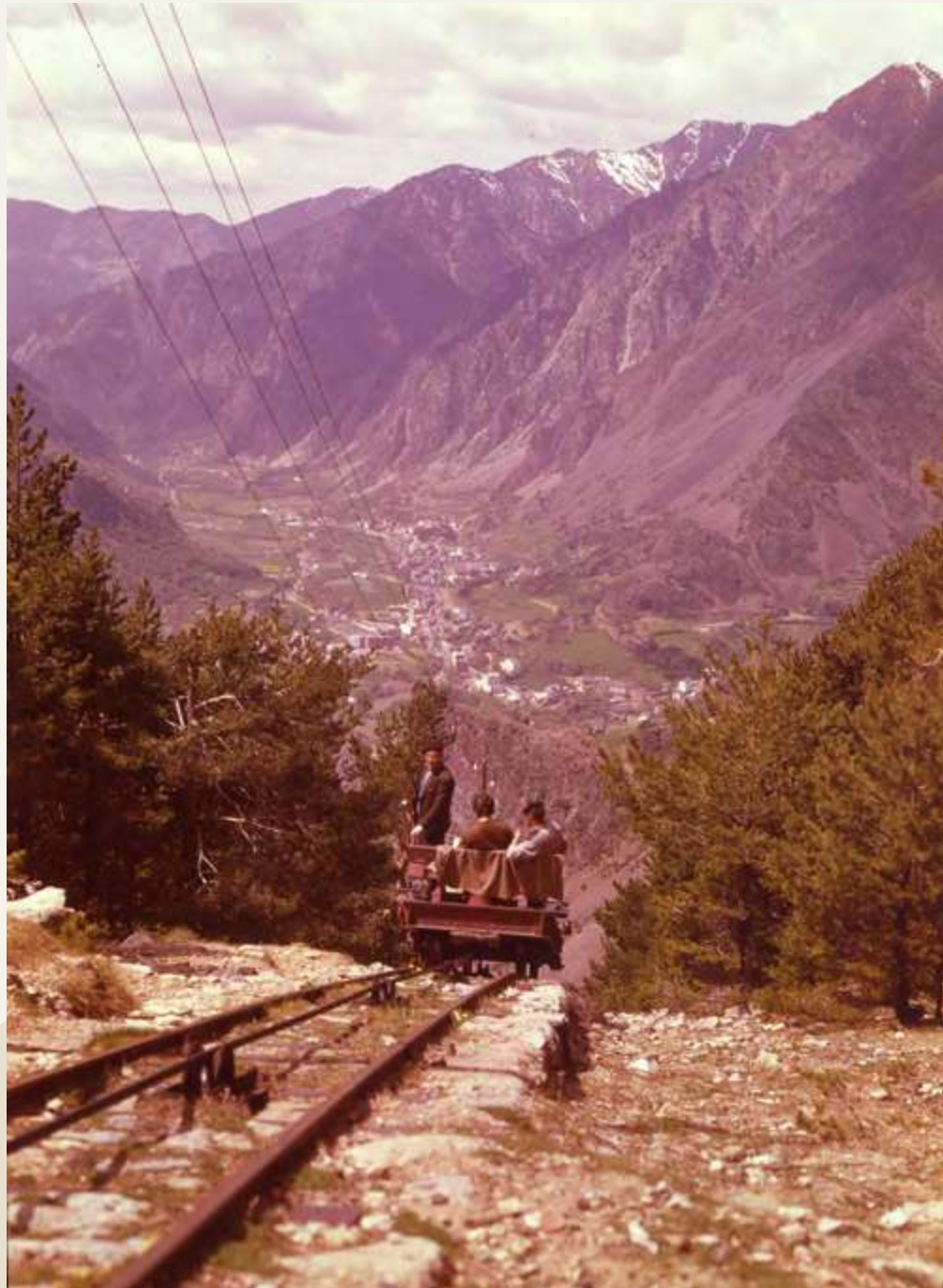
ΕΙΓΜ ΚΟΔΑΚ ΕΚΤΑΧΘΩΜΕ

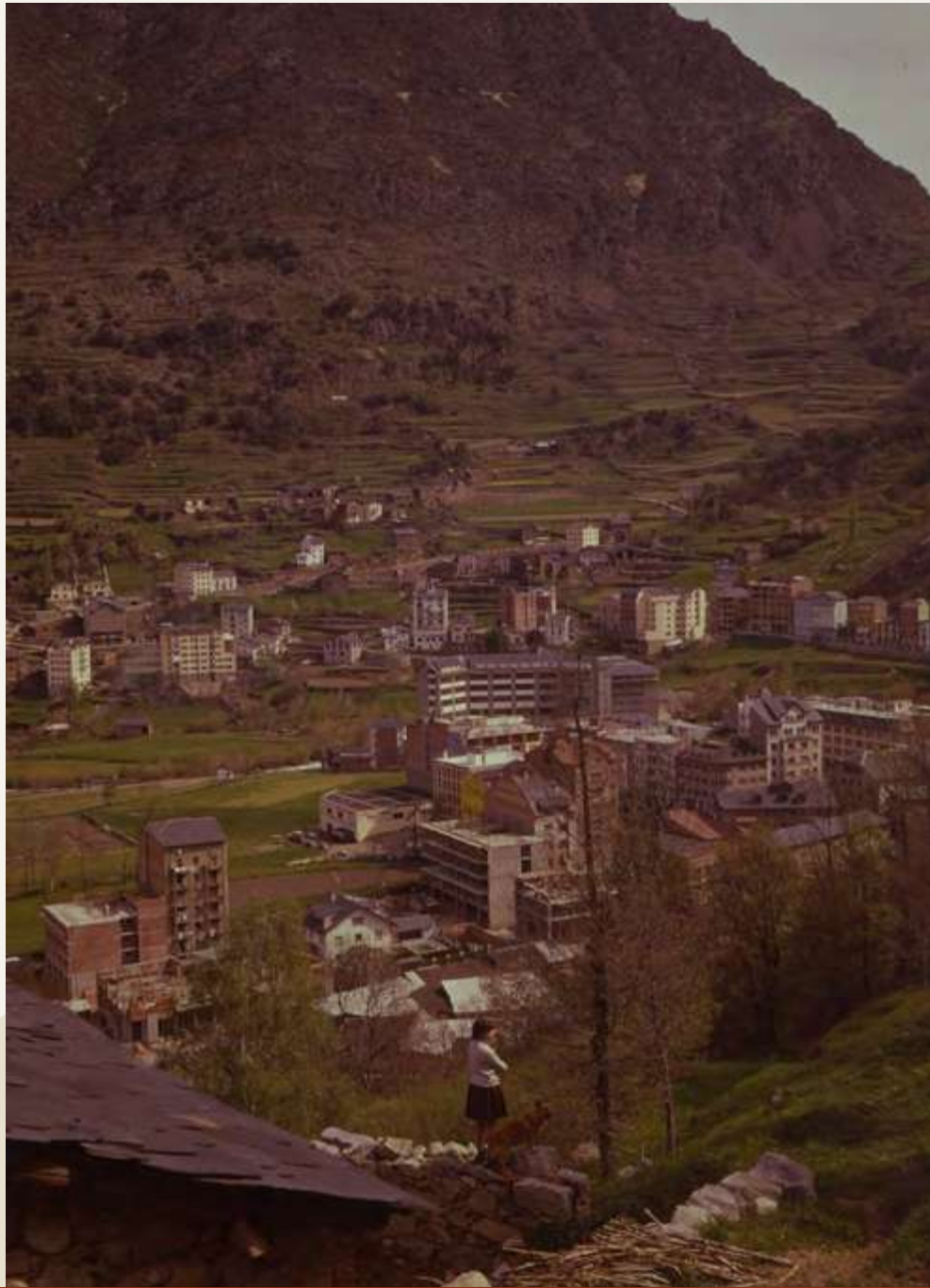

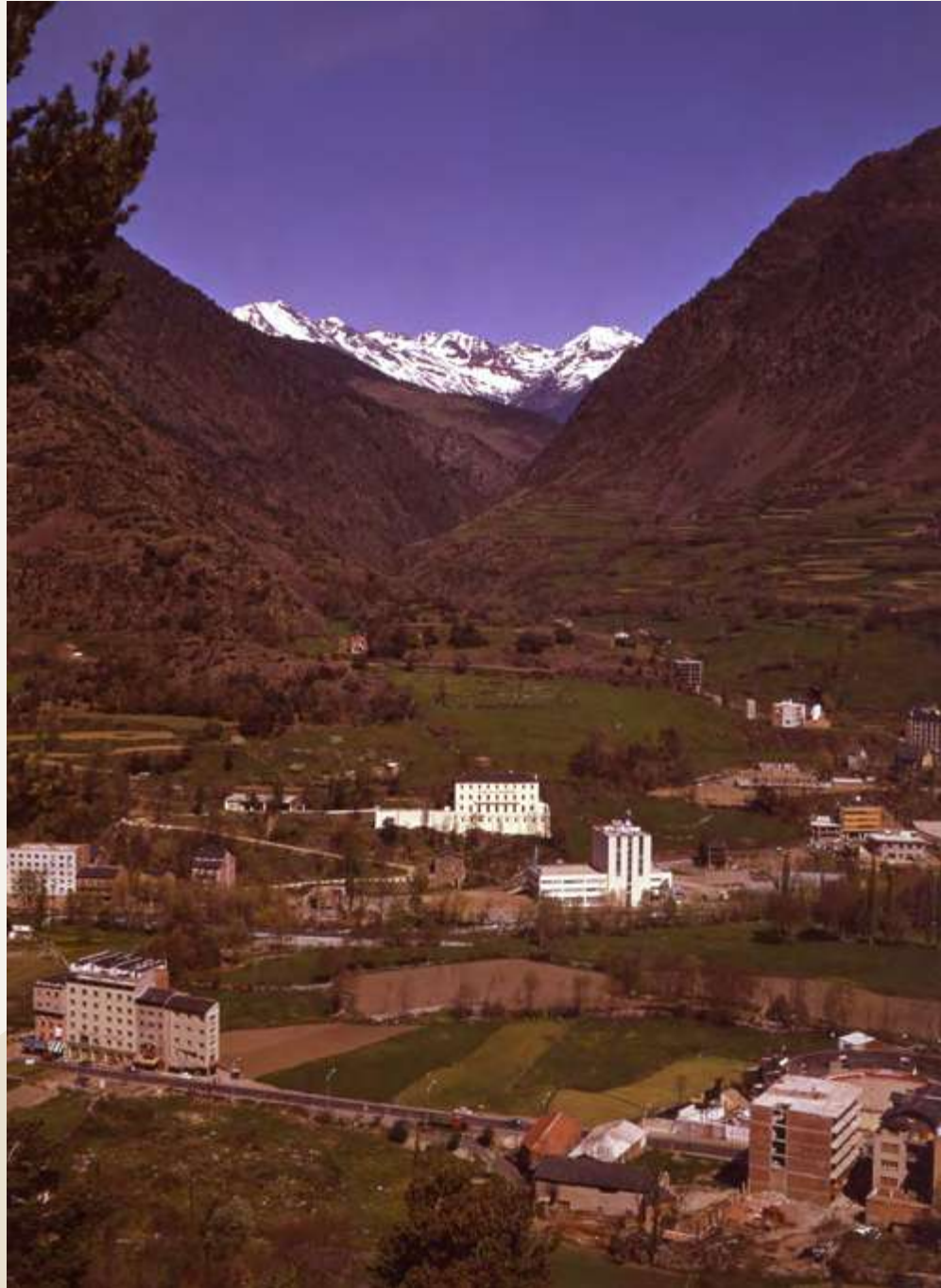

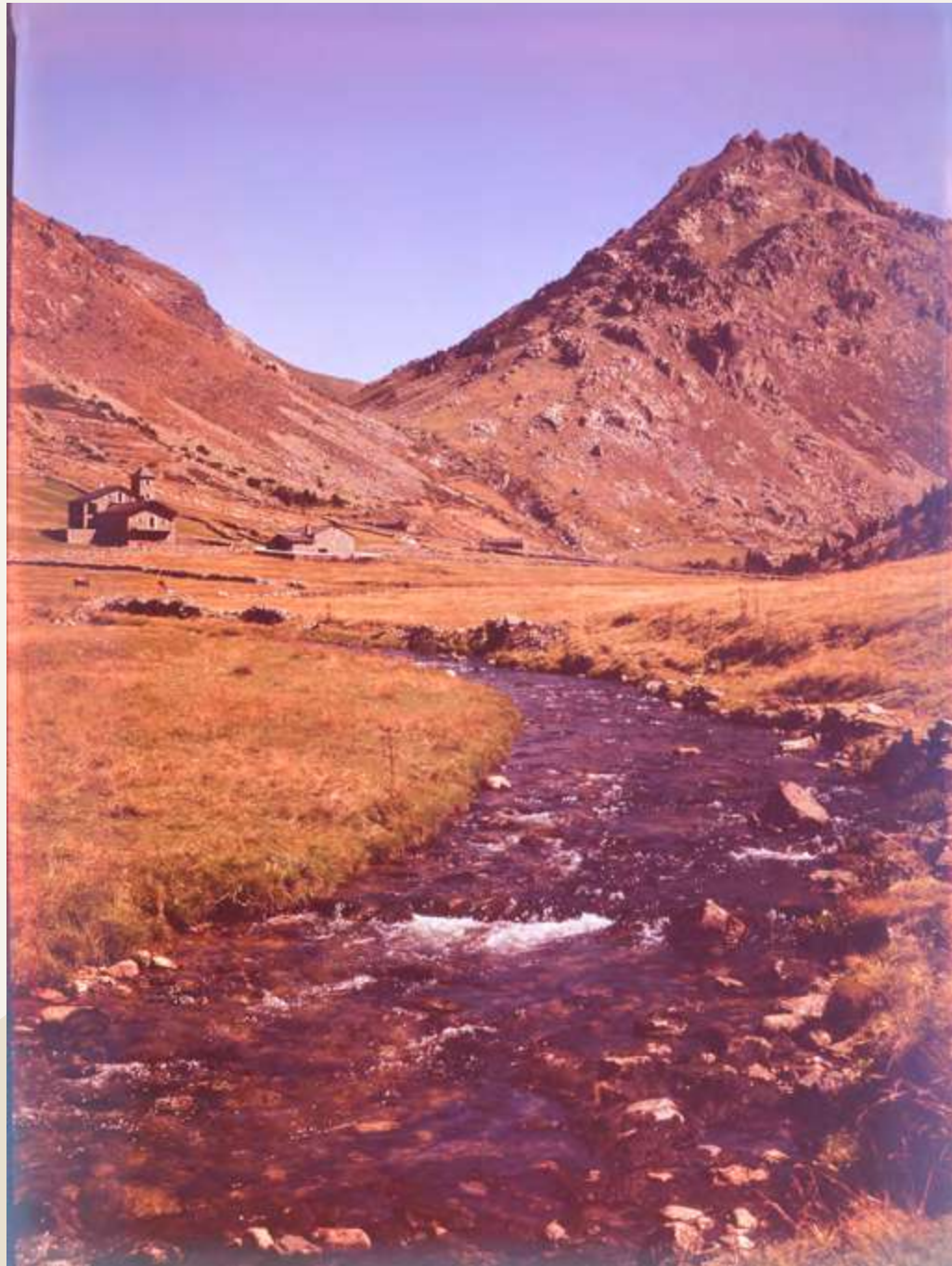

EDITA

© Govern d'Andorra

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Arxiu Nacional d'Andorra

© De les fotografies:

Arxiu Nacional d'Andorra

Francesc Pantebre

Autors textos

Susanna Vela

Isidre Escorihuela

Reproduccions fotogràfiques

Laboratori Foto Imatge

Coordinació gràfica i disseny

Laura López Martí Disseny Gràfic

www.lauragrafica.com

Dipòsit Legal: AND.171-2016

ISBN: 978-99920-0-797-6

Primera edició: abril del 2016

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –inclosos la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públic.